

Platon ve Problematoloji: Doğru Cevabın Sorusunu Bulmak

Plato and Problematology: Finding the Question to the Right Answer

SELAMİ VARLIK

Istanbul 29 Mayıs University

Received: 06.11.2021 | Accepted: 31.03.2022

Abstract: Contemporary philosopher Michel Meyer, who developed the theory of problematology, argues that a proposition should always be understood through both the questions behind and in front of it. The upstream question is the one answered by the proposition, and the downstream one is the new question produced by the answer. However, Western philosophy has always repressed this logic of questioning and developed an answer-oriented understanding. This repression began with Plato, because with the theory of reminiscence, questions were reduced to temporary tools for the discovery of a truth that was already in the soul. But contemporary Plato scholar Monique Dixsaut offers a different approach: as Plato's theory of truth lies at the intersection of questioning and answering, responses only have meaning in a perpetual dialectic of questioning. Because, so that the new reader can appropriate the correct answer, this answer must pose new questions to him. Thus, our objective is to maintain that it is possible to continue the questioning process despite the correct answer, against the two approaches which maintain, on the one hand, that the final answers put an end to the questioning, and on the other hand, that the continuation of questioning is an obstacle to a final answer.

Keywords: Plato, Michel Meyer, Monique Dixsaut, problematology, questioning, answering.

Giriş

Hakikat ve Yöntem kitabında, Gadamer, R. G. Collingwood'a başuvararak, bir önermenin cevapladığı soru sayesinde anlaşıldığını savunur. Her önerme hem bir soruya cevaptır hem de yeni sorulara yol açar (Gadamer, 2009, 148). Bu şekilde, Gadamer'in Platon'la da gerekçelendirdiği sonsuz bir soru-cevap diyalektiği oluşur. Diyaloglarda, nihai *eidos* bilgisi hep ulaşılması gereken ama hiçbir zaman tam ulaşılmayan bir *telostur*. Problematoloji (*problématologie*) kuramının kurucusu çağdaş Belçikalı filozof Michel Meyer ise benzer bir sorgulama diyalektiğini savunurken, Platon'u tamamen zıt bir şekilde yorumlar.¹ Bir önerme hem cevapladığı hem yol açtığı yeni sorular sayesinde anlaşılmalıdır; fakat Platon'la birlikte Batı felsefesi soru yerine cevap odaklı bir felsefeye odaklanmıştır. Anımsama teorisi doğrultusunda, bilgi zaten insanın ruhundadır; soru sadece gizli olsa da hazır olan cevabı ortaya çıkarır. Bu anlayışa göre sorunun, cevaba ulaşmak için bir araç olma haricinde bir değeri yoktur. Dolayısıyla en iyi cevap sorgulama sürecini bitiren, hatta soruyu unutturan cevaptır.

Fakat soruyu unutturan cevap aynı zamanda anlamını kaybeder. Her felsefi tez bir soruna çözüm arayışıdır, ama aynı zamanda sorunu çözerek onu yok eder. Bu durumda çözümün anlamı yok olur. Aslında her cevap bir paradoksa dayanır: bir yandan cevapladığı soru bağlamında anlam kazanır, fakat diğer yandan artık bu soruya ihtiyaç duyulmadığı için, bu soruyu unutturur ve bu şekilde gerçek anlamını kaybeder. Oysa Meyer'e göre, felsefe cevaplardan ziyade bizzat sorularla ilgilenmelidir, doğru soruyu bulmaya gayret etmelidir. Meyer soru odaklı bir felsefe geliştirir: Her cevap hem arkasındaki soruyla birlikte değerlendirilmelidir hem de sürekli önünde yeni bir soru üretmelidir. Cevabın değeri yeni sorulara yol açabilmesinden kaynaklanır.

Lakin kanaatimizce bu sefer de risk, tersine, cevaplama kapasitesinin yok olmasıdır. Her cevap sadece sorgulama sürecini canlandırıyorsa, felsefe bilgiler ve çözümler üretemez hale gelecektir. Başka bir ifadeyle, bir yandan, felsefe cevaplara odaklanırsa sorgulamanın ehemmiyeti unutulur ve kuramlar dogmalaşır; diğer yandan, felsefe sürekli sorulara yoğunlaşırsa

¹ Meyer'in sadece bir kitabı Türkçeye çevrilmiştir. Konumuzla alakalı olarak bkz. Meyer, 2009, 31-38.

doğru cevapların sağladığı bilgiye ulaşma imkanı yok olur. Bu meseleyi, Meyer'in temel eleştiri odağını oluşturan Platon'un farklı okunma biçimlerine başvurarak incelemek istiyoruz. Zira Platon hem sorgulamaya çok önemli bir işlev yükler, hem de nihai gayenin *eidos*'un bilgisi olduğunu göz ardı etmez. Platon'da bilgi bir hedeftir, fakat bu bilgi, Fransız Platon uzmanı Monique Dixsaut'nun ifadesiyle bir "sorgulama ile cevaplamanın birliği"nden oluşur (Dixsaut, 1994, 29).

Çalışmamızın ilk bölümünde Meyer'in problematoloji kuramını ve – sorgulamaya yeterince yer veremediği için– yaptığı Platon eleştirisini ele alacağız. İkinci bölümde ise Platon'un metinlerinin, bir hakikat kuramına rağmen, hem cevabın arkasında –metinde– hem cevabın önünde –metinle– iki yönlü bir sorgulamaya yer verdiğini göreceğiz. Cevaba rağmen sorgulamanın devam etmesinin nedeni, cevabın daima yetersiz olması değil, doğru cevabın yeni okurlara yeni sorular sorarak anlamlı olmasıdır. Artık sorun hakikatin ne olduğu değil, okurun yaşamındaki bu hakikatin varoluşsal anlamıdır. Böylece doğru cevabın sorusu hem arkasında yani cevapladığı sorularda, hem önünde yani sorduğu yeni sorularda aranacaktır.

Meyer'de Problematoloji ve Platon Eleştirisi

Örtük Soru ve Problematolojik Fark

Michel Meyer'in geliştirdiği problematolojinin temel gayesi sorulara, sorgulamayı bitiren nihai cevaplar bulmak yerine, bizzat soruları sorgulamaktır. Bu da yeni bir felsefi dil geliştirmeyi gerektirir, zira önermesel dil daima sorunun imhasına dayanır. Bu durum felsefenin hiç cevap üretmediği anlamına gelmez; fakat cevaplar ürettikleri yeni sorular doğrultusunda geçerlidir. Hatta bazen Meyer felsefenin sorgulamaya değil, sorgulamayla ilgili cevaplar sunduğunu yazar (Meyer, 2005-2006, 10). Bu cevaplar ise sorgulamayı yok etmez. Burada dikkatimizi çekmesi gereken önemli nokta, Meyer'in genel olarak felsefi cevaplardan ziyade, özellikle bizzat sorgulama üzerine verilen cevaplardan bahsetmesidir. Sorgulamadan ibaret olan felsefenin temel işlevi bugün bizzat sorgulamayı sorgulamaktır. Bu yüzden Meyer "problematoloji", yani "sorunsal bilimi"nden bahseder. Bu yeni yaklaşım çağdaş felsefenin yeni temelini oluşturmalıdır (Meyer, 2005-2006, 9). Amaç felsefeyi yargı ve önermenin tekelinden kurtararak, temele soru-cevap çiftini yerleştirmektir. Böylece hiçbir cevap cevapladığı sorudan ve yol açtığı

sorudan bağımsız düşünülemez.

Meyer'e göre Batı felsefesi Platon'dan beri bu sorunsal boyutu hep bastırmıştır: "Tüm felsefe tarihi sorgulamanın bastırılması, unutulması üzerine inşa edilmiştir" (Meyer, 2005-2006, 8). Yani unutilan, Heidegger'in savunduğu gibi sadece "Varlık sorusu" (*Seinsfrage*) değil, sorunun (*Frage*) kendisidir. Heidegger'de de unutilan bizzat varlığın kendisi değildir. Bu durumda varlığa ulaşma iddiası yine onu bir varolana (*Seiende*) indirgemiş olur. Unutilan, varlık sorusunun kendisidir, yani varlığı sorgulama, arama kaygısıdır. Meyer soru boyutuna daha çok vurguda bulunarak, unutilanın varlık sorusunun değil, sorgulamanın kendisi olduğunu savunur. Böylece felsefe hep cevap odaklı gelişmiştir. İnsan daima bir soruya, bir soruna çözüm aradığı için düşünür (Meyer, 2010, 5). Oysa genelde cevaba ulaşıldığında, neye cevap olduğu unutilur ve önerme özerk bir şekilde ele alınır. Sorgulamanın devam etmesi cevabın yetersizliği olarak algılandığı için, soru şüpheyile, kesinlik eksikliğiyle özdeşleştirilir ve felsefe cevaplar sistemine indirgenir. Hatta, cevaptan "önerme" veya "yargı" diyerek bahsedince, ona vesile olan soruyu hatırlamak tamamen imkânsızlaşır. "Cevap" kelimesinde yine soru fikrine bir gönderme mevcuttur.

Soruların maruz kaldıkları bu "bastırma"ya (*refoulement*), nihai hakikat fikrinden vazgeçmiş olan postmodern dönem bir istisna olarak gözükebilir. Bilindiği gibi, postmodern düşünce merkeze bir temel hakikat yerleştirip her şeyi onun üzerine inşa etmeye karşı çıkar. Fakat, burada da iki şekilde bastırma devam eder. Bir yandan, Heidegger'in yaptığı gibi merkeze bir tür hiçlik yerleştirilir ve cevabın önceliği onaylanmış olur. Artık merkezde, Tanrı ve ego yerine hiçlik yer alır. Diğer yandan, temel sorusunu sormaktan vazgeçerek, postmodern düşünce yine cevap merkezli bir yaklaşım oluşturur. Burada sadece cevap değil, bizzat soru da yok edilir. Böylece felsefe hep –ideler alemi, Tanrı, cogito veya hiçlikle– hep sağlam temel, nihai cevap aramıştır. Oysa temelin mahiyeti sorusunda, temel olan bu sorunun kendisidir. Dolayısıyla, "A (hakikat, adalet, vs.) nedir?" sorusunda, temel mesele A'nın ne olduğunu bir an önce keşfetmek değil, "A nedir?" nedir?" sorusunu sorarak, kare düzleme çıkarmaktır. Böylece artık felsefe yapmak sorgulamayı sorgulamaktır, oysa bu daha önce hiç yapılmamıştır.

Soru-cevap ikilisinde cevap hem –arkadaki– cevapladığı soruyla (S1) hem – öndeki – yol açtığı yeni soruyla (S2) alakalıdır. Aslında bir S1-C-S2

üçlüsü söz konusudur. Böylece problematolojik araştırmayı iki açıdan ele alabiliriz: bir yandan cevaba yol açan ama artık unutulmuş olan “örtük soruyu” (*question implicite*) bulmak, diğer yandan “problematolojik fark” (*différence problématique*) kuramı sayesinde bizzat cevabın ürettiği yeni soruyu keşfetmek. Bunları sırayla inceleyelim.

İlk aşamada, felsefi söylemin tahlili, artık yanıtlandığı için unutulmuş olan soruyu, bizim ifademizle Sı’i, yeniden ortaya çıkarmalıdır. Meyer bu çabayı bir yorum süreci olarak betimler:

Sorgulayıcı-yorumlayıcı ifade konusunda kendini sorgular ve bu ifadenin cevapladığı soruyu bulur. (...) Kısacası, konuşanın yolunu ters yönden kateder. dan Yorum sadece incelediği söylemin örtük sorusunu açıklığa kavuşturur; Konuşmacı cevaba gitmek için sorudan başlarken, yorum soruya geri dönmek için cevaptan başlar ve bu da cevabın ne açıdan bir cevap olduğunu görmesini sağlar (Meyer, 1986, 242).

Önerme, çözmeye çalıştığı temel sorundan bağımsız hiçbir anlama sahip değildir. Bir felsefe metni okunduğunda “neden?” sorusu ön-plana çıkar, yani neden filozof belirli bir sonuca varmıştır. Yorumlamak, bir çözüm bulmaktan ziyade bu soruyu bulmaktır (Abel, 2000, 33). Bu yüzden aynı yargının anlamının değişmesinin nedeni farklı Sı imkanlarıdır. Örtük soru, cevap tarafından unutturulduğu için, apaçık bir şekilde verilmiş değildir, *a posteriori* bir araştırmayla keşfedilmelidir. Bu birincil soru gerçekten anlaşıldığı takdirde önerme de anlaşılmış olur (Abel, 2000, 41).

İkinci aşamada, Sı sorgulandığı takdirde, cevabın önünde yeni bir sorgulama alanı açılır. Problematolojik fark sayesinde bizzat sorgulamanın sorgulanmasının yol açtığı cevaplar basit bir betimlemeden ibaret değildir, yeni sorulara vesile olur. Meyer’e göre bilim ve felsefe arasındaki temel fark iki tür cevap anlayışı sunmalarından kaynaklanır. Bilim apokritik cevaplar üretir, yani soruyu yok eden cevaplar. Bunlar gündelik hayatta da geçerlidir. Pratik düzlemde, örneğin bir yol sorulduğunda, çözüm ön plandadır. Oysa felsefenin sunduğu problematolojik cevaplar, soruyu besleyen, devam ettiren cevaplardır. Bu ikinci durumda cevaplama, bilimde olduğu gibi sadece çözümden ibaret değildir. Çözüm üretimi cevaplamanın sadece bir parçasını oluşturur. Problematolojik fark tam olarak yargıdaki cevaplayıcı boyutla, yeniden sorgulayıcı boyut arasındaki farka işaret eder. Cevap örtük sorunun başlattığı soruna yeni bir boyut kazandırır, entrika yeni bir yöne

doğru ilerler. Burada, mesele cevabın yetersizliği değildir. Tersine, cevap gayet başarılı olduğu için sorgulama canlanır, yeni sorular akla gelir. Örtük sorunun keşfi cevabı anlaşılır kıldığını söylemiştik. Bu ikinci soru ise aynı cevabı yeniden sorunsallaştırır. Burada önemli nokta aynı önermenin hem cevapladığı hem sorguladığıdır. Bu şekilde S₁'lerle S₂'ler arasında bir simetrik ilişki oluşur: Önermenin cevapladığı soru keşfedildiği takdirde onun sorgulayıcı boyutu da canlandırılmış olur. Aksine, örtük soruyu unutturan bir cevap tüm problematolojik doğurganlığı da kaybeder. Bu şekilde oluşan sınırsız soru-cevap dizisi söylemi sorunsal bir düzlemde ele alma imkanı sunar.²

Platon'da Sorgulamanın Bastırılması

Peki bu bastırma tarihsel olarak nasıl oluşmuştur? Her ne kadar felsefe tarihinin sorgulamayı bastırdığını söylese de, Meyer bir suçlama yapmaz. Bu konuda problematolojik felsefenin herhangi bir üstünlüğü söz konusu değildir. Geçmişin felsefecileri için cevap aracılığıyla kesinlik arayışı insan aklının doğal bir işleviydi. Soru sormanın gayesi şüpheye yer vermeyen cevaplara ulaşmaktı. Kaldı ki felsefe için Platon veya Descartes'ın başvurduğu temel model, bu tarz cevaplar sunan bilimlerdi. Fakat, her şeyin sorunsal boyut kazandığı, doğruların ve değerlerin sorgulandığı, hatta bilimsel cevapların bile tekrar sorgulandığı bu çağda varolanların sorunsal yapısı ön plana geçti. Dolayısıyla, daha önce sorgulamanın sorgulanmamış olması, bir eksiklikten ziyade bir "tarihsel imkansızlıktan" kaynaklanır (Meyer, 2005-2006, 10). Fakat bu yeni yaklaşım, bugün hem mümkün hem gereklidir.

Meyer'e göre, bastırma iki boyut içerir: problematolojik bastırma ve apokritik bastırma. Birincisi, problematolojik bastırma, örtük soruların bastırılmasını ve cevapların bağımsızlaşmasını temsil eder. Üst sayfalarda betimlediğimiz bu bastırmada, cevap cevapladığı soruyu unutturur. Ancak, bu problematolojik baskı zamanla zayıflayınca, sorunsal, iki boyut arasındaki farkı silme pahasına, cevapları istila eder. Bu durumda, kimlikler mecazileşir ve soru ile cevap arasındaki fark yok olur. Soru ve cevap arasındaki bu karışıklık, soruyu unutmak kadar bir problemdir, çünkü bu durumda, ters risk sorunun, cevabın yerine geçmesidir. Oysa insanın dünyayla, başkasıyla ve kendisiyle ilişki kurabilmesi için lafzi anlamlarla mecazi anlamlar

² Böylece, yöntemsel açıdan bir metnin sorunsalı, başından sonuna kadar oluşan S₁-C₁-S₂... zincirini belirleyen ana sorundur.

arasındaki fark gereklidir. Başka türlü sonuç “gerçekliğin kaybı” olacaktır (Meyer, 2005-2006, 12). Napolyon olmak isteyen kişi, psikotik bir şekilde Napoleon olduğunu iddia edecektir.

İşte bu durumda, ikinci bastırma türünü oluşturan –telafi edici bir bastırma olarak– apokritik bastırma bu farkı yeniden oluşturur. Modern bilimin ortaya çıkışına işaret eden apokritik bastırma, matematiğin sağlayabileceği gibi güçlü kimlikler gerektirir. Bu nedenle bu bastırma türü *logos*’un *muthos* üzerindeki, aynılığın farklılık üzerindeki zaferini temsil eder. Apokritik bastırma, problematolojik bastırmanın kısıktıttığı mecazileşmeye bir tepkiden ibarettir. Bu yüzden Rönesans’ta estetik figüratiflik veya sihrin, simyanın cazibesi geliştiğinde, aynı zamanda Kepler, Galileo ve Kopernik’le matematik bilimlerinin doğuşu gerçekleşir. Artık matematik özdeşliğin gücü zayıf metaforlara, benzetmelere ve analogilere karşı çıkar. Böylece apokritik fark müphem gözüken, çelişmezlik ilkesine riayet etmeyen tüm söylem türlerini dışlar. Aporitik bastırma bu nedenle problematolojik bastırmadan daha aşırıdır, çünkü bu ikincisi sadece soruyu unuttururken, ilki matematik apaçıklık arzusu uğruna soruya adeta savaşı açar.

Meyer’e göre eski modellerin her yıkılışında bu çift bastırmanın etkin olduğunu görebiliriz. Yunanlılar bu şekilde mitolojiden geometriye geçmişlerdir. Benzer şekilde Rönesans Avrupa’sında matematiksel fizik skolastik fernalizmin yerini almıştır. Böylece, “bilim artan aprokritik bastırmanın, sanat ise azalan problematolojik bastırmanın meyvesidir” (Meyer, 2005-2006, 14); zira problematolojik bastırma azaldığında gerçeklikle ilişki belirsizleşir. Bu azalmayla birlikte, arzular söylemleri istila eder ve ancak telafi edici bastırma ile gerçeklik tekrar üste çıkar.

Meyer’e göre, Batı felsefesinde, bu çift bastırma Platon’da, özellikle Menon paradoksuyla başlamıştır. Öğrenme sürecini daha önce bilinenin yeniden keşfi olarak sunan Platon, cevap odaklı bir felsefenin temelini atmıştır. Anımsama teorisinde, sorgulamanın işlevi geçicidir, ruhun derinliklerinde zaten mevcut olan bilgiyi ortaya çıkarmaktır. Daha sonra artık soruya gerek yoktur. Her ne kadar sorulara yer verse de, Platon’da sorgulama hedefe ulaştığımızda artık ihtiyaç duymadığımız bir merdiven gibidir. İnsan ne aradığını biliyorsa, aranan zaten mevcutsa, bu arayış gerçek bir sorgulamaya yol açamaz (Meyer, 2010, 28). Tersine, ne aradığını bilmiyorsa, zaten

doğru soruyu da bulamaz. Böylece, Meyer hem Platon'u sorgulamanın bastırılmasını başlatmış olmakla suçlar hem de anımsama teorisini turtarsız ve çelişkili bulur. Bu şekilde bir kısır döngü oluşur: İnsan hatırlaması gerektiğini bilmiyorsa nasıl hatırlayacaktır, biliyorsa, demek ki hiç unutmamıştır. Aslında Meyer'e göre, daha genel bir şekilde, Menon paradoksu, önermeciliğin paradoksunun özetler: Önermecilik, yadsıdığı sorgulamayı varsaymadan verdiği cevabı meşrulaştıramaz. Zira cevap önermesinin anlamı ve ehemmiyeti aslında unutturduğu soruda gizlidir.

Meyer'e göre sokratik diyaloglardan sonra Platon cevaba yönelik bir yol seçmiştir, yani Platon'un gençlik diyalogları gerçek Sokrates'i yansıtır. Bunlar diyalektik sorgulamayı bir sonuca götürmeyen aporetik diyaloglardır. Farklı muhataplar aynı seviyede yer alır: herkes hem cevaplayan hem sorgulayandır; bu şekilde tam bir eşitlik oluşur (Meyer, 1986, 89). Sokrates'in tek gayesi bir cevaba ulaşmak değil, muhatabın bilgiye sahip olmadığını anlamasını sağlamaktır. Bu yüzden temel işlev eleştirel veya "negatif"tir, hakikatin ne olduğundan ziyade, ne olmadığını anlamaya yöneliktir (Bkz. Varlık, 2017). Dolayısıyla sorunsal boyut sürekli açık tutulur. Cevapların amacı sadece sorgulamayı yeniden canlandırmaktır. "A nedir?" sorusu nihai bir cevaba sahip olmadığı için, Sokrates söylemin sorunsallığını canlı tutar (Meyer, 1986, 85). Tüm sorular bu soruya bir cevap öngörse de, Sokrates için A'nın ne olduğu daima hipotetik kalır. Zira soru baştan belirli bir cevaba sahip olsaydı, sorgulamanın gerekliliği kalmazdı.

Oysa Platon için "nedir" sorusu, idenin temsil ettiği net bir cevaba sahiptir. Meyer'e göre, ideler kuramıyla düşünce özerk, ontolojik bir boyut kazanmıştır. Olgunluk dönemindeki Platon, Sokrates'ten uzaklaşarak diyalektiği cevaba ulaşma yöntemine indirgenmiştir (Meyer, 1986, 86). Platon hipotezleri test ederek sağlam bir temel arar. Bu temel, insanın zaten sahip olduğu ve fark ettiğinden "ben bunu biliyordum" demesine neden olan bilgidir. İde daima sorgulamanın dışındadır zira tüm soruların önvarsayımını oluşturur. Böylece Platon'un cevap odaklı hakikat sistemi –Popper'in de eleştirdiği– siyasi düzlemde geliştirdiğine benzer bir otoritarizme sahiptir. Hatta Meyer'e göre durum gittikçe kötüleşmiştir. *Phaidon*, *Menon* veya *Devlet* gibi ara-dönem diyaloglarda yine bir sorgulama vardır, fakat sadece bilginin gerçek aracı olan anımsamaya vesiledir. Bilge doğrudan bilgiyi öğ-

renciye aktarmaz, sadece sorularıyla nesnel bir hakikati hatırlamasına yardımcı olur. Her ne kadar sonuca ulaşıldığında durması gerekse de, diyalogun burada bir işlevi mevcuttur. *Parmenides* ve *Sofist* gibi geç döndem diyaloglar ise diyalektik sorgulamadan tamamen uzaklaşır (Meyer, 1986, 91). Artık sorgulayan muhatabın bile çok bir önemi ve işlevi yoktur. Sokrates'in dinleyicileri sadece Platon'un görüşlerini aktarmak için bir bahanedir.

Platon'da Sorgulama ve Doğru Cevap İmkânı

Sorgulamanın ve Cevaplamanın Birliği

Meyer haklı olarak çok önemli bir meselenin altını çizse de, soru odaklı yaklaşımı cevap ihtimalini sürekli erteleme riskine yol açar. Cevapların temel işlevi sorgulama sürecini canlandırmaksa, felsefede doğru cevaplara yer verme imkânı kalmayabilir. Yani cevap S₁'i unutturmaması gerekirken, bu sefer de risk S₂'nin cevabı unutturmasıdır. Oysa, Fransız felsefeci ve Platon uzmanı Monique Dixsaut'nun okuması takip edilecek olursa, Platon'da sorgulamanın cevaplama ile bağımsız olmadığı gözüktür. Sorgulama kesinlikle pedagojik veya retorik bir görev üstlenmez (Dixsaut, 1994, 29). Pedagojik yaklaşımda sorunun amacı sadece doğru cevaptır. Retorik algıda ise cevap baştan öngörüldüğü için, soru basit bir kurgudur. Meşhur “Larissa'nın yolu” sorusunda olduğu gibi, birincil sorunun ikincil bir cevap gerektirdiği alan sadece, pratik ve bilimsel düzlem için gerekli olan, doğru sanı alanıdır. Sadece bu konularda cevaplar çözümler oluşturur ve soruları yok eder. Bunun haricinde, epistemik düzlemde sorgulama şarttır zira tüm mesele uzun ve dolambaçlı soru-cevap dolayımından geçerek cevabı bulmaktır. Bu yüzden tüm itirazlar ve yeni sorunlar ciddiye alınır. Diyalog, sadece karşılıklı soru ve cevaplardan ibaret değildir, tam olarak birliklerini oluşturur. Sorgulama ile cevaplamanın birliğinden ibaret olduğu için diyalogun işlevi “cevabın özündeki sorgulayıcı boyutu ve sorunun özündeki keşifsel boyutu açık tutmaktan başka bir şey değildir” (Dixsaut, 1994, 29). Dixsaut, bir yandan statik olan “cevaplar” ve “soruları”, diğer yandan dinamik “cevaplama” ve “sorgulama” eylemlerini ayırır ve hem cevapların cevaplama ile tam olarak tüketmediğini hem de sorgulamanın sorularla sınırlı kalmadığını belirtir. Yani cevapların içinde bir sorgulama, sorularda ise bir cevaplama devam eder.

Sorgulama ile cevaplama arasındaki bu derin birliği sağlayan logos'un

kendisidir. Logos özü itibariyle *dialogos* olduğu için, hem sorgulayan, hem sorgulanan, hem de cevaplayandır. Platon'un eserlerinin diyalog tarzında yazılması, düşünceye sonradan diretilmiş bir yapı değildir. Logos'un kendisi zâten diyalojik bir yapıya sahip olduğu için, dilsel düzlemde diyalog şekline bürünür. Düşünce ruhun kendisiyle içsel ve sessiz diyalogudur (Platon, 2012, 263e) ; düşünce halinde ruh “kendisine sorular sorup yine kendisi cevaplar, kendi söylediklerini onaylar veya onaylamaz” (Platon, 2016, 189 e). Bu pasajlar aynı zamanda dili (*logos*) ve düşünceyi (*dianoia*) de özdeşleştirir. Aradaki tek fark birinin içsel ve sessiz, diğ erinin dışsal ve sesli olmasıdır. Dolayısıyla, logos'un diyalektik gücü sayesinde ne cevapsız sorular ne de sorusuz cevaplar vardır. Platon okurlarına bir bilgi sunar, fakat bu bilgi soru ve cevapların birliğinde yer alır. Sadece ikisinin iç içeliği sayesinde gerçekten bilgiye ulaşılır. Cevaba yol açan sorunla yüzleşmeden, cevaba ulaşmak imkansızdır. Yani sorgulama dolayımından geçmeyen, cevaba doğrudan götüren bir kısa yol yoktur.

Bu yaklaşıma göre Platon'da *eidōs*'lar –Aristoteles'in savunduğu gibi– bağımsız nesneler değildir: “Platoncu form, bir soruya ‘cevap’ olarak verebileceğimiz bir yargının içinde bir yüklem veya bir özne olmaktan uzaktır, tersine soru ve cevabın paylaştığı bir şeydir” (Macé, 2011, 30). İdenin bilgisi belirli çoklukların nasıl birbirine geçtiklerini anlamayı gerektirir (Macé, 2011, 32). “Nedir?” sorusu çokluklar arasında dolanmayı sağlayan soru-cevap sürecini açar. Formun birliği daima bir çokluğun birliğidir. Nesnel bir gerçekliğ e sahip olsa da, form cevap değildir, zira tüm soru-cevapların temelinde yer alır. Bu yüzden diyalektik aynı zamanda bir bölme ve birleştirme yöntemidir. *Phaidros* diyalogunda Platon diyalektiği oluşturan iki işlemi açıklar: 1. bir konuyu aydınlatma amacıyla, “dağınık kavramları toplu bir görüşle tek bir fikir etrafında toplamak”; 2. fikri, acemi bir kasap gibi rastgele değil de, “tabii eklem yerlerinden öğelerine ayırmak” (Platon, 2020b, 265 e). Sorgulamanın amacı bu tabii içsel çokluğu ortaya sermektir.

Felsefi araştırmanın nihai gayesini oluşturan *ousia*, yani öz, “onu hedefleyen süreçten, onu tanıma biçiminden ayırt edilemez” (Dixsaut, 2003, 110). *Ousia*'nın bilgisi bir odaklanmayı, hiç bir duyusal bilginin soruya cevap veremeyeceğinin bilgisini gerektirir. *Ousia* sadece ona ulaşma süreciyle birlikte bir anlama sahiptir (Dixsaut, 2000, 79). Bu yüzden, o sadece düşünce nesnesi değildir, kendini sorgulayan düşünce tarafından belirlenir. Ama

aynı zamanda sorgulayan düşüncenin kendisi de “nedir?” sorusunun şekli tarafından belirlenir. Zira düşüncede en belirleyici soru, *ousia*’nın anlamının işaret ettiği gibi, bir şeyin özünde ne olduğu sorusudur. Böylece, soru-cevaptan oluşan diyalog idelerin varlığına dayanır. Nesneler her zaman aynı kalan bir ideye sahip değilse karşılıklı konuşmanın kendisi de imkansız hale gelir (Platon, 2020a, 135 b). Düşünce ile soru arasında oluşan bu karşılıklı belirlemeyi Platon ruhun sonsuz *ousia*’larla akrabalık (*suggeneia*) bağı olarak betimler (Platon, 2019, 79 d). Bir yandan gerçek filozofların paylaştıkları logos “ne olduğu” olarak *ousia*’yı belirler, diğer yandan her *ousia*’nın kendisi sorgulama-cevaplama birliği sayesinde filozofların bu logos’unu belirler. Böylece *ousia*’nın varlığı sorgulamanın hem hedefi hem önkoşuludur. *Ousia* sayesinde yanlış cevaplar elenir. Bu karşılıklı ilişki de, *dialogos* olan logos içerisinde gerçekleşir.

Meyer’in özellikle anımsama teorisini cevap odaklı olmakla eleştirdiğini belirtmiştik. Oysa, bilgiyi anımsayan genç köle sorgulamayı tamamen içselleştirmiş olmalıdır zira burada Sokrates doğru sanıdan bilgiye geçişi üç şarta bağlar: 1. ruhun içindeki bilgiyi keşfetme cesaretini ve gayretin göstermesi; 2. bilgisizliğinin farkına vararak hakikati bulma arzusuna sahip olması; 3. sorgulamanın her açıdan sürekli tekrar edilmesi (Bkz. Dixsaut, 2003, 112). Yani bilgi, insanın içinde bekleyen ve soru sayesinde keşfedilen bir nakli içerik değildir. Sorgulama gerçek ve samimi olmalıdır. Sadece bu şekilde dışsal bir doğru sanı içsel bir bilgiye dönüştürülür. Öğrenmenin anımsama gerektirmesi, anımsanan bilginin bir yerde hazır beklediği anlamına gelmez. Form diyalojik süreçten bağımsız değildir zira formun birliği çokluktan kopuk bir birlik değildir, tersine bu birlik sadece diyalektiğin nesnesini oluşturan çokluk aracılığıyla ulaşılır (Macé, 2011, 44).

Böylece bu yaklaşım, Meyer gibi cevaplayıcı boyuta şüpheyile bakmaz, sadece onu sorgulamadan bağımsız düşünmeye engel oluşturur. Meyer de soru-cevap ilişkisini savunsa da, öncelik daima sorgulamadır; Platon’u bu yüzden eleştirir. Dixsaut ise Platon’u soru ve cevabın içkin beraberliğini açısından okur. Diyalektik yöntem sonuçta bir bilgiye ulaşır, fakat bu bilgi nihai bir sorunun akabinde gelen bir son cevap değildir, sorgulamanın ve cevaplamanın beraberliğinden kaynaklanır. Bundan dolayı cevabın sorularla kurduğu ilişki tam olarak kavrandığı taktirde bilgiye ulaşılır. Ayrıca bu yak-

laşımında mutlak doğru soru da yoktur; sorgulayıcı sürecin tamamı gerçekleştirilmelidir.

Doğru Cevabın Sorduğu Yeni Sorular

S1-C-S2 yapısına dönecek olursak, S1'in doğru cevaba engel olmadığını gördükten sonra, S2'nin konumu incelenmelidir. Platon'un getirdiği cevaplar ne açıdan yeni sorular sorarak sorgulamayı canlı tutabilir? Bu mesele bizi, daha önce değindiğimiz düşünce-dil ilişkisinden sonra, dil-yazı, veya sözlü söylem ve yazılı söylem ilişkisine götürür. Meyer aporetik diyalogların sorunsallığını vurgularken Sokrates'in, cevapları sabitleştirmemek için, hiç yazı yazmadığını hatırlatır. Platon ise yazdığı kitaplarla cevaplar sistemini ideler kuramıyla aktarmıştır. Fakat, Platon yazı yazmış olsa da, *Phaidros* diyalogunda yazılı söylemi çok sert bir şekilde eleştirir. Sokrates, yazıyı, sayıyı ve geometriyi icat eden mısırlı tanrı Thoth'un mitini anlatır. Thoth, Mısır kralı Thamous'a hem bilgi hem hafıza artışı imkanı sunan yazıyı över. Oysa kral her iki argümana da karşı çıkar. İlk olarak, yazı hafızanın gelişimine değil, tersine unutkanlığın artmasına yol açar, zira yazılmış olanı artık hatırlamaya gerek kalmaz (Platon, 2020b, 275 a). Böylece yazı entelektüel canlılığı korumaz, tersine artık bir şeyi öğrenmeye veya düşünmeye gerek kalmaz. İkinci olarak, yazı herhangi bir bilgiye ulaştırmaz: Yazıları biriktirerek bilim insanı olunmaz. Bu ölü bilgilerin sahibi bilge değildir, sadece bilgeye benzer.

Kralın iki eleştirisine Sokrates üç argüman ilave eder. İlk sanatı anımsatan bu benzerlik meselesidir. Resim canlılık illüzyonu verir oysa figürler sonuçta belli bir pozisyonda sabit ve sessiz kalırlar. Benzer şekilde sabit yazı ilerleyemez, sorulara cevap veremez. Bu yüzden, yazılı söylemde diyalojik sorgulama imkansızlaşır. Sokrates'in ikinci eleştirisi yazının özel olarak kimseye hitap etmemesidir. Yazı geneli hedefler, cahil ile bilge arasında farkı görmez: "Nutuk, bir defa yazıldı mı artık sağda solda dolaşır; anlayanın olsun, anlamayanın olsun eline geçer ve kime bir şeyler söylemeli, kime bir şeyler söylememeli, bunu seçemez" (Platon, 2020b, 275 e). Oysa, felsefi söylem daima muhatabının temel yetilerine uygun olmalıdır. Herkesi her konu ikna edebileceğini iddia eden kişi sofisttir. Yazılı söylemin suskunluğuna yönelik son argüman bizim için özellikle önemlidir: Yazı eleştirilere cevap veremez. Babasından uzak bir çocuk gibi, bir eleştiriye maruz kaldığında

kendini savunma gücüne sahip değildir. Böylece yazılı metin ne okurun sorularına cevap verebildiği ne ona yeni sorular yöneltebildiği için sorgulamayı canlı tutamaz. Özet olarak, yazılı söylem düşünce değildir sadece düşünceye benzer, zira logos'un canlılığından, diyalojik boyuttan mahrumdur.

Phaidros'u buraya kadar okuduğumuzda Platon'un yazı eleştirisi Meyer'in övdüğü Sokrates'in yazı karşıtlığına çok yakın gözükür. Fakat, Platon bizzat bu eleştiriyi de bize yazılı bir şekilde aktarır. Aslında yazı eleştirisinden önce Sokrates yazının mutlak anlamda kötü olmadığını söyler. Ayıp olan şey güzel konuşmak veya güzel yazmak değil, "çirkin bir şekilde konuşmak ve yazmaktır" (Platon, 2020b, 258 d). Burada ikilem yazı/söz farkına değil güzelliği/çirkinlik farkına dayanır. Yazı yazmak özü itibarıyla kötü bir şey değildir, kötü olan kötü yazmak veya konuşmaktır. Demek ki, diyalektik bir boyuta sahip olmasa da, yazının iyi kullanımı mümkündür. Yazıyı eleştirdikten sonra Sokrates, yazının her şeye rağmen küçük bir işlevine değinir. Başkaları içki âlemlerinde eğlenirken, yazı yazan olunca "gerek yaş hayli ilerlediği zaman kendisi için, gerekse izinden yürüyecekler için, bütün bir anılar hazinesi vücuda gelir" (Platon, 2020b, 276 d). İdeal olan doğrudan insan ruhuna tohumlar ekmektir, fakat eğlenmek yerine yazı yazmakta yine de bir fayda mevcuttur. Çünkü yazı unutulmuş bazı şeyleri hatırlama imkanı sunar. Burada hatırlanan, bilginin kendisi değil, onu diyalektik yöntemle arama gerekliliğidir. Tanrıyı hatırlama gerekliliğini inceleyen Augustinus'un belirttiği gibi unutma radikal olamaz: İnsan unuttuğunda, unutilan şeyin varlığından kısmen haberdardır ki onu arar (Augustinus, 2010, 317). Unutilan bir şeyin varlığı da unutulursa, ne unutma ne hatırlama isteği kalır. Anımsama teorisiyle Augustinus'u da etkilemiş olan Platon'da yazı bu duruma engel olur.

Böylece diyalojik yazı sorgulamayı muhafaza eder ve her diyalog içsel bir şekilde okur tarafından canlandırılır (Hadot, 1995, 115). Bu yüzden Platon sabit bir hakikat sistemi aktarmaz, diyalog şeklinde yazar. Bu diyalogların önemi geçmişte gerçekten yaşanmış olmalarından ziyade gelecekte yaşanmaları gerekmesidir. Diyaloglardaki farklı karakterler her okurun ruhunda canlanır (Dixsaut, 1994, 29). Diyalojik sorgulamanın tüm dolayimleri, geri adımlar, çatışmaları okur tarafından fiilen tecrübe edilmelidir. Sokrates'in sorduğu her soru aynı zamanda okuyucuya sorulan bir sorudur.

Normal bir yazılı metin cevap veremez, lakin yazılı diyalog hem soru sorduğu için cansız değildir, sadece sabit cevaplar listesinden oluşmaz; hem de çok farklı, çelişkili cevapları ele alır ve bu şekilde farklı yollara yer verir. Metnin hatırlattığı sadece doğru cevap değil, aynı zamanda yeniden kat edilmesi gereken entelektüel süreçtir.

Böylece diyalojik yazı cevabı sadece arkadaki (S1) sorularla birlikte aktarmaz, aynı zamanda metnin önündeki okura da yeni sorular sorar. Fakat eğer doğru cevapsa neden yeni soruya yol açsın? Çünkü diyalojik yapı yazılı metnin sadece arkasında, Platon'un yazdığı dönemde bulunmaz, aynı zamanda metnin önünde, okurla kurulan ilişkide de canlanır. Cevabın sorduğu yeni soru temellük kaygısına sahip olan okura sorulan sorudur. Metinle canlı bir diyalogu sürdürmek, hem doğrudan metinde formüle edilen sorulara hem de metnin dolaylı bir şekilde okurun dünyasına sorduğu yeni sorulara açık kalmayı gerektirir. Burada, Meyer'in kuramından farklı olarak, sorulan yeni soru özellikle cevabı sahiplenmesi gereken okura sorulur.

S1-C-S2 üçlüsü aslında iki farklı şekilde anlaşılabilir. Postmodern olarak adlandırabileceğimiz katı bir Meyerci yaklaşımda, her şeyden önce sorular önceliklidir, öyle ki, sorgulamayı sürdürmenin mutlak gerekliliği doğru cevapları tam olarak kabullenmeyi engelleyebilir. Daha klasik olan Platoncu yaklaşımda ise üçlü yapı (S1-C-S2), tüm önemlerini korumakla birlikte, sorulan sorulara gerçekten cevap veren cevaba odaklanır. Elbette, cevap sorgulamayı canlandırır, ancak bu yeni sorular metnin, betimlenen geçmiş yerine, şimdiki zamanla kurduğu ilişkiye yöneliktir. Zira bir hakikatin varoluşsal bir şekilde sahiplenmesi, tahkiki bir boyut kazanması kaçınılmaz bir şekilde yeni sorulara yol açar. Arkadaki sorgulama unutulmadığı süreç, gerçek bir bilgi içeren cevap metnin önündeki okuru da sorgular. Metindeki diyalog S1'e, metinle kurulan diyalog S2'ye işaret eder. Bu yüzden aynı doğru cevaplar her zaman yeni sorular doğurur.

Burada temel mesele doğru cevabı gerçekten sahiplenmektir. Yorumlama sürecinde Paul Ricoeur, önanlama, açıklama ve anlama arasında bir hermeneutik yay oluşturur (Bkz. Varlık, 2021, 17-20). İlki varoluşsal önyargıları ifade eder. Yorumlama bir ontolojik aidiyetle başlar. İkinci aşamada açıklama yöntemsel bir mesafeleşme sayesinde nesnel –veya olasılık olarak ona oldukça yakın olan– anlama ulaşmayı sağlar. Fakat son aşamada, bu nes-

nel anlam yeni okurlar tarafından temellük edilir ve okuru dönüştüren anlam –metnin arkasındaki sorularda değil de– önünde açılan dünyada tezahür eder. Ricoeur’e göre, biz onu sorgulamadan önce metnin taşıdığı “geçmiş bizi sorgular” (Ricoeur, 2013, 370). Bu yüzden, metni sadece cevapladığı S1 açısından değil, aynı zamanda “sorduğu yeni soru, önünde açtığı mekan açısından da” anlamak gerekir (Abel, 1992, 39).³ Ricoeur metnin sorduğu yeni soruya merkezi bir önem vermese de bu çift aşama sorgulamanın devam etmesini farklı bir şekilde algılama imkanı sunar. S1-C-S2 üçlüsü mutlaka soruya bir nihai cevabın olmadığı anlamına gelmez, aynı zamanda doğru cevabın yeni sorularla temellük edilmesi gerektiğini de vurgular. Fakat bu noktada Platon, yazılı metnin yazarından ve oluşum şartlarında bağımsızlığını vurgulayan Ricoeur’dan ayrılır. Doğru cevap daima örtük sorular bağlamında değerlendirilerek, yeni sorulara vesile olur.

Sonuç

Gördüğümüz gibi, cevabın sorgulamadan bağımsız düşünilemeyeceğini kuramlaştırmış olması hasebiyle Meyer’in görüşleri kesinlikle önemlidir. Fakat, örtük soru ve problematolojik fark vurguları her ne kadar kaçınılmaz olsa da, sonsuz sorgulamadan dolayı doğru cevaplara yeterince yer verememe riskini taşırlar. Peki bu sefer de doğru cevap sorgulamayı bitirmez mi? Platon sayesinde durumun böyle olmadığını, örtük sorular hesaba katıldıkları müddetçe, doğru cevabın yeni okura yeni sorular sorduğunu gördük. Bu nedenle, doğru cevabın sürekli ertelenmesiyle, doğru cevabın yeni okur tarafından temellük edilmesinin sürekli yeni sorulara yol açması arasında fark görünmelidir. Bu çalışmada aynı zamanda Meyer’in kendi kuramını kendine uygulamış olduk. Zira bizzat Meyer’in de soru lehine yargısının arkasında örtük soru, yani sorunun unutulması sorunu yer alır. Fakat bu soruna Meyer’in getirdiği cevap da yeni bir okura, yeni soruya yol açar: sorulara rağmen doğru cevaplara yer verme imkanı. Böylece cevabın sorusunu bulmak, sadece cevapladığı soruyu değil, aynı zamanda doğru cevapların özünde bulunan yeni varoluşsal soruyu bulmaktır. Yeni sorular, cevabın anlamına yönelik oldukları için hermeneutik bir alan açarlar, zira okur için anlam sorusunu sorarlar. Böylece sorgulamanın devam etmesi hep cevabın

³ Gadamer’de de metnin sorduğu yeni sorular doğrultusunda anlaşılır. Fakat onda nesnel anlamla öznel sorgulama arasında bir ayrım yoktur. Bkz. Gadamer, 2009, 158.

eksikliğinden değil bazen de, cevabın doğru olmasına rağmen, temellük gerekliliğinden kaynaklanabilir.

Lakin, bugün anlamlı olması için, cevap veya bir felsefi metinde savunulan tez, okurun da sorularına cevap vermelidir. Ricoeur'den alıntıladığımız pasaja göre, geçmişin bizi sorgulamasını, bizim de ona sorduğumuz sorulardan bağımsız düşünemeyiz. Bu şekilde S1-S2 ikiliğine okurun sorduğu soruyu (S3) ilave etmek gerekir. Metnin verdiği doğru cevabı, hakikat iddiasını, bu üç soru bağlamında okumak gerekir: cevapladığı örtük soru, okura sorduğu yeni soru, okurun sorusuna getirdiği yeni cevap. Yeni cevabın –ilk olan– doğru cevapla ilişkisi E. D. Hirsch'te nesnel anlamla (*meaning*) öznel önem (*significance*) farkına benzer. Bu üçlü diyalojik yapıda her boyut diğer ikisiyle etkileşim içerisindedir (Hirsch, 1967, 8). Felsefi tez hem cevap verir hem soru sorar ve böylece canlılığını korur. Bu canlılık sayesinde metin bugüne hitap etse de daima bugünü onaylamaz. Bir doğruluk kuramı sunan bir –özellikle geçmiş dönemlere ait– felsefe metni çağdaş dünyaya, sadece onu olumlamak için değil, aynı zamanda onu sorgulamak için de hitap eder. Deleuze'ün ifadesiyle felsefe “her dönemde zamana aykırıdır” (Deleuze, 1962, 161). Yani, tıpkı bu çalışmada Platon'un konumu gibi, bir düşüncenin güncel olması daima yeni sorulara cevap vermesini değil aynı zamanda günceli sorgulamasını da gerektirir.

Kaynaklar

- Abel, O. (1992). La métaphore, réponse et question. *Le livre de traverse. De l'exégèse biblique à l'anthropologie*. Yay. O. Abel, F. Smyth. Paris: Cerf, 23-41.
- Abel, O. (2000). *L'éthique interrogative. Herméneutique et problématique de notre condition langagière*. Paris: PUF.
- Augustinus (2010). *İtiraflar*. Çev. Ç. Dürüşken. İstanbul: Kbalcı.
- Deleuze, G. (1962). *Nietzsche et la philosophie*. Paris: PUF.
- Dixsaut, M. (1994). *Le naturel philosophe. Essai sur les dialogues de Platon*. Paris: Vrin, Les Belles Lettres.
- Dixsaut, M. (2003). *Platon*. Paris: Vrin.
- Dixsaut, M. (2000). *Platon et la question de la pensée: études platoniciennes*, c. 1. Paris: Vrin.

- Gadamer, H.-G. (2009) *Hakikat ve Yöntem*. 2. c.. Çev. H. Arslan, İ. Yavuzcan. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Hadot, P. (1995). *Qu'est-ce que la philosophie antique ?* Paris: Gallimard (Folio).
- Hirsch, E. D (1967). *Validity in Interpretation*, New Haven: Yale University Press.
- Macé, A. (2011). L'origine du questionnement : À propos de la lecture de Platon et Aristote par Michel Meyer. *Revue internationale de philosophie* (257), 17-46.
- Meyer, M. (1986). *De la problématique*. Bruxelles: Mardaga, (Livre de poche).
- Meyer, M. (2010). *La problématique*. Paris: Vrin (Que-sais-je ?).
- Meyer, M. (2005-2006), Qu'est-ce que la problématique ? *Argumentum: Journal of the Seminar of Discursive Logic, Argumentation Theory and Rhetoric*, (4), 7-14.
- Meyer, M. (2009). *Retorik*, İstanbul: Dost Kitabevi.
- Platon (2020a). *Euthydemus ve Parmenides*. (Çev. F. Akderin). İstanbul: Say.
- Platon (2019). *Pbaidon*. (Çev. F. Akderin). İstanbul: Say.
- Platon (2020b). *Pbaidros*. (Çev. F. Akderin). İstanbul: Say.
- Platon (2012). *Sofist*. (Çev. F. Akderin). İstanbul: Say.
- Platon (2016). *Theaitetos*. (Çev. B. Akar). İstanbul: Bilgesu.
- Ricoeur, P. (2013). *Zaman ve Anlatı 4. Anlatılan (Öykülenen) Zaman*. Çev. U. Öksüzan, A. Altınörs. İstanbul: Yapi Kredi Yayınları.
- Varlık, S. (2017). *Negatif Hermeneutik ve Sonsuz Yorum Sorunu*. Cogito, "Hermeneutik", 89.
- Varlık, S. (2021). *Paul Ricoeur'de Temellük ve Tahayyül*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Öz: Problematoloji kuramının kurucusu çağdaş filozof Michel Meyer bir önermenin daima hem arkasındaki hem önündeki sorular bağlamında anlaşılması gerektiğini savunur. Arkadaki soru önermenin cevapladığı, öndeki soru ise bu cevabın yol açtığı yeni sorudur. Fakat Batı felsefesi bu sorgulama mantığını daima bastırarak cevap odaklı bir anlayış geliştirmiştir. Bu bastırma Platon'la başlamıştır, zira anımsama teorisiyle sorular, insanda zaten bulunan bir hakikatin keşfi için geçici araçlara indirgenmiştir. Fakat çağdaş Platon uzmanı Monique Dixsaut farklı bir yaklaşım sunar: Platon'un hakikat kuramı sorgulamanın ve cevaplamanın kesişiminde yer aldığı için, cevaplar sadece daima devam eden bir sorgulama

diyalektiği içerisinde anlamlıdır. Zira yeni okurun doğru cevabı temellük edebilmesi için, bu cevap ona yeni sorular sormalıdır. Böylece gayemiz, bir taraftan nihai cevapların sorgulamayı bitirdiğini, diğer taraftan sorgulamanın devam etmesinin nihai cevaba engel olduğunu savunan iki yaklaşıma karşı çıkarak, doğru cevaba rağmen sorgulamanın devamının mümkün olduğunu savunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Platon, Michel Meyer, Monique Dixsaut, problematoloji, sorgulama, cevaplama.

